

OKROŽNO SODIŠČE V KOPRU

PREJETO

dne 10. 08. 1998

19

Kj 34/98

(Ks 220/98)

S K L E P

Okrožno sodišče v Kopru je v senatu okrožnih sodnikov Bogomirja Horvata kot predsednika, Dragice Kotnik in Aleša Arha kot članov ter strokovnega sodelavca Deana Mauserja kot zapisnikarja, v kazenski zadevi zoper obdolženega Marjana ČADA, zaradi kaznivega dejanja služba v sovražnikovi vojski po 370. členu Kazenskega zakonika, ki ga zagovarjajo odvetniki dr. Peter Čeferin, Rok Čeferin in Aleksander Čeferin iz Grosupljega, o pritožbi zagovornikov obdolženega proti sklepu Okrožnega sodišča v Kopru o uvedbi preiskave opr. št. Kpr 34/98 z dne 03.06.1998, na seji dne 10.07.1998

s k l e n i l o :

Pritožbi zagovornikov obdolženega Marjana Čada se u g o d i in se sklep sodišča o uvedbi preiskave S p r e m e n i tako, da se zoper njega vložena zahteva za preiskavo okrožnega državnega tožilca opr.št. KT 73/98 z dne 26.2.1998 z a v r n e in se kazenski postopek zoper obdolženega Marjana Čada zaradi kaznivega dejanja službe v sovražnikovi vojski po čl. 370 KZ, ki naj bi ga storil s tem, "da je kot državljan Republike Slovenije med oboroženim spopadom služil v sovražnikovi vojski in sodeloval v oboroženem spopadu kot borec proti Republiki Sloveniji s tem, da je dne 27.06.1991 po izbruhu oboroženega spopada med Republiko Slovenijo in JLA in po pozivu predsedstva R, Slovenije z istega dne in odpoklicu vseh aktivnih starešin v jugoslovanski armadi, kot komandant 13. korpusa jugoslovanske armade ostal v sovražni vojski in kot poveljujoči tudi izdajal ukaze podrejenim enotam o njihovem ravnanju pri oboroženih spopadih in sicer na Rijeki:

- dne 27.06.1991 ukaz o zavzetju mednarodnega mejnega prehoda Jelšane in v primeru nezapustitve slovenskih vojaških in policijskih enotah tega prehoda zagrozil z uporabo strelnega orožja in topništva.

- dne 29.06.1991 ukaz o pripravi na odločno obrambo v vseh takrat zasedenih položajih - objektih, to je karavlah, kasarnah in komandah in v primeru napada nasprotnika na te objekte, odločno odgovoriti in mu prizadejati maksimalne izgube,
- dne 30.06.1991 ukaz o obrambi kasarn in skladišč vojaškega materiala, municije in goriva s postavitvijo minskih polj s protipehotnimi in protitankovskimi minami,
- dne 01.07.1991 ukaz o zbiranju enot 13 korpusa jugoslovanske armade v rajonu Il. Bistrice in v primeru napada slovenskih oboroženih sil istega odbiti z vsemi razpoložljivimi sredstvi,
- dne 07.07.1991 ukaz o pripravi vseh objektov za odločno obrambo in njihovo varovanje s težko oborožitvijo in aviacijo, nepotrebne objekte pa porušiti. " ,

u s t a v i .

Po 1. odstavku 96. čl. ZKP obremenjujejo stroški iz 1 do 5. tč. 2. odst. 92 čl. ZKP ter potrebni izdatki njegovih zagovornikov, proračun.

O B R A Z L O Ž I T E V

Z uvodoma citiranim sklepom je preiskovalna sodnica istega sodišča sklenila, da se zoper obdolženega Marjana Čada uvede preiskava v smeri kaznivega dejanja služba v sovražnikovi vojski po 370. čl. KZ.

Proti sklepu so se pritožili zagovorniki obdolženega Marjana Čada. Iz njih pritožbe je razvidno, da je dejanje, ki ga je obdolženec obdolžen, v času, ko naj bi ga storil leta 1991, ni bilo kaznivo dejanje, saj se mu očita storitev kaznivega dejanja po 370 čl. KZ, ki je pričel veljati z letom 1995. Izpostavljajo še 28. čl. Ustave RS in 1. čl. KZ v tem, da zakon dejanja, ki se obdolženemu očita ni določil kot kaznivo še preden je bilo storjeno, saj je v inkriminiranem času veljal KZ SFRJ, ki je v 119 čl. Imel podobno določbo, vendar je šlo za borca proti SFRJ in ne proti RS, zato menijo, da dejanje sploh ni kaznivo dejanje. Iz obrazložitve pritožbe nadalje izhaja, da utemeljen sum za očitano kaznivo

dejanje obdolženega ni podan. Navajajo, da so ameriški sekretar Baker, takratni predsednik vlade Markovič in obrambni minister SFRJ Kadrijevič na sestanku sklenili, da naj bi manjše enote zavzele mejne prehode RS. Vsi vojaki, ki jim je takrat poveljeval obdolženec, so bili opozorjeni, da orožja ne smejo uporabljati in da se premiki enot izvršijo podnevi, v izogib morebitnih incidentov. O premikih svojih enot je opozoril tudi župana Ilirske Bistrice Bergoča, ki je to potrdil na Delovnem in socialnem sodišču v Ljubljani. Izpostavljajo še sam obstoj vojaške hierarhije v tem, da je obdolženi ukaze prejemal neposredno iz Beograda oziroma Zagreba in jih je obdolženec kot takratni poveljujoči moral predati, zato obstoj le-teh še ne izkazuje sodelovanja v sovražnikovi vojski. To da je bila volja obdolženega drugačna, kot izhaja iz ukazov, je predvsem dejstvo, da je pripomogel za mir na tem področju, kar so tudi potrdili na zaslišanju pred Delovnim in socialnem sodišču tudi župani Sežane, Ilirske Bistrice in Kopra, g. Vodopivec, g. Bergoč in g. Juri. Navedeni razlogi potrjujejo, da je obdolženi delal v korist Slovenije, saj se je vojna na primorskem končala mirno in praktično brez žrtev kar so potrdili tudi visoki politiki mednarodne javnosti. Predlagajo, da senat pritožbi ugotovi in izpodbijani sklep spremeni tako, da se kazenski postopek zoper obdolženega Marjana Čada ne opravi.

Pritožba je utemeljena.

Okrožni državni tožilec v svoji zahtevi za preiskavo obdolženemu Marjanu Čadu očita storitev kaznivega dejanja službe v sovražnikovi vojski po 370. čl. KZ, v letu 1991 opredeljenem kot kaznivo dejanje v čl. 119/I KZ SFRJ. Ni se moč strinjati z očitkom pritožnikov, da je izpodbijani sklep izdan v nasprotju z 28. členom Ustave RS in 1. čl. KZ, saj so se določbe KZ SFRJ uporabljale na podlagi 4. in 20. čl. ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. (Ur. 1. RS, št.1-6/91-I z dne 25.6.1991- v nadaljevanju UZITOL). Zatorej je povsem pravilna pravna kvalifikacija po novem KZ in sicer po zakonski označbi 370. čl., saj je glede kazenske sankcije tudi milejši (2. odst. 28. čl. Ustave RS v zvezi z 2. odst. 3.čl. KZ).

Konkretno gre za očitek storitve kaznivega dejanja, s katerim je sankcionirana klasična oblika izdaje domovine, ko storilec stopi v sovražnikove oborožene formacije in v njih tudi dejansko deluje, pri čemer se mora zavedati, da služi v sovražnikovi vojski, saj je kaznivo dejanje možno storiti le naklepno. Zunajobravnavni senat sicer za kakršnokoli prejudiciranje o zadevi ni pristojen, je vendar tudi v tej fazi postopka vezan na dejansko zahtevo tožilčeve zahteve za uvedbo preiskave.

Obdolžencu očitano kaznivo dejanje je možno po storitvi opredeliti v dve modaliteti in sicer: kot storitev v službi

v sovražnikovi vojski in sodelovanje v oboroženem spopadu kot borec proti RS (iz opisa dejanja zahteve je razvidno, da sta vsebovani obe modaliteti). Ker je iz spisovnega gradiva razvidno, da naj bi obdolženi Marjan Čad v JLA služboval že od leta 1948, torej v času, ko je bila ta dolžna braniti tudi ozemlje Republike Slovenije in je v nobenem pogledu ni bilo mogoče šteti za sovražnikovo vojsko. Njen položaj se je v bistvu spremenil po 25.6.1991, ko je Republika Slovenija sprejela osamosvojitvene akte. Tudi senat pripominja, da so v spopadih z njenimi enotami padle žrtve in je bila prizadejana velika premoženjska škoda. Razumljiva je zato navedba okrožnega državnega tožilca v zahtevi za uvedbo preiskave, da je bilo JLA po navedenem datumu v dejanskem pogledu šteti za sovražnikovo vojsko. Ne da bi se senat spuščal v pomen pravne razlage pojma sovražnikove vojske, je vendar preuranjen zaključek preiskovalne sodnice, da je pri obdolžencu podan utemeljen sum za storjeno kaznivo dejanje s tem, da je obdolženi dne 27.6.1991, po pozivu predsedstva R Slovenije o odpoklicu vseh aktivnih starešin v JLA, ni izstopil iz njenih formacij. Iz dopisa MNZ z dne 16.8.1993 izhaja, da je omenjeni javni poziv predsedstva akt, s katerim je na podlagi 14. čl. UZITOL odpoklicalo vse aktivne starešine in civilne osebe, ki so v službi v JLA in jim je v skladu s to določbo tudi zagotovilo pravno varstvo za pridobljene statusne, socialne in druge pravice. Pri tem pa ne gre spregledati določbe 15. čl. UZITOL, ki ob odločitvi o prenehanju dolžnosti službovanja vojaškega roka slovenskim državljanom v JLA ne bi bilo pripisano, da bodo odpustitev vojakov urejali pristojni organi Republike Slovenije sporazumno z organi SFRJ. Če je torej obstajalo stanje, da slovenski državljani enot JLA niso mogli zapuščati nemoteno že v primeru, ko so bili tam na odslužitvi vojaškega roka, je toliko bolj to veljalo za starešine, državljane Republike Slovenije, kar velja tudi za obdolženega. Oporo za to je najti v tedanjih sklepih Predsedstva SFRJ z dne 18.7.1991 (na list. št. 14 spisa), pri katerih je takrat skladno z določilom 4. odst. 4. čl. UZITOL sodeloval predstavnik Republike Slovenije, da se lahko pripadniki stalne vojske slovenske vojske odločijo v roku treh mesecev, torej do 18.10.1991 o tem, ali ostanejo v JLA ali ne. Iz povedanega izhaja, da bi šele odločitev starešine JLA, konkretno obdolženega, da ostane in deluje v JLA kot bivši skupni vojski po tem, ko je sploh dobil možnost za odločitev, pomenila njegovo zavestno odločitev, da služi v sovražnikovi vojski. Zato verjetnost obdolženčeve krivde za očitano storitev kaznivega dejanja po prvi modaliteti, ni spisovno podprta. Ker je iz spisovnega gradiva razvidno, da je bil obdolženi v vojaški formaciji JLA, je druga modaliteta (po opisu dejanja zahteve), da je sodeloval v oboroženem spopadu kot borec proti Republiki Sloveniji, po oceni senata, povsem odveč.

Ob navedenem je treba še poudariti, da obdolženi v takratnem obdobju med 27.6 in 7.7.1991 očitno ni ravnal v skladu z željami JLA oziroma izdanimi ukazi, kar poudarja tudi v svojem zagovoru in pisanji najvišjim predstavnikom oblasti Republike Slovenije, ki so sestavni del njegovega zagovora. Zato zagovorniki utemeljeno izpostavljajo še vojaško hierarhijo za izdane ukaze, ki so pač morali biti takšni. Sicer je iz uradnih zaznamkov z Andrejem Bobnarjem in Draganom Petrovičem razvidno, da je bil mejni prehod Jelšane zavzet s strani častnika pod poveljstvom samega obdolženega, medtem ko iz uradnega zaznamka s Stanislavom Prosenom, takratnim županom v Ilirski Bistrici, izhaja, da obdolženi naj ne bi vseh svojih pooblastil izkoristil. Ne da bi se senat spuščal v dokazno oceno protiuustavnih dokazov, je vendar zaključiti, da v konkretnem primeru ni najti osnove za zaključek, da pri obdolženemu Marjanu Času obstoji utemeljen sum za storite očitane kaznivega dejanja.

Ker pa je preiskavo mogoče po določilu 1. odst. 167. čl. ZKP začeti le proti določeni osebi za katero obstoji utemeljen sum, da je storila kaznivo dejanje, je bilo iz navedenih razlogov potrebno na podlagi 3. odst. 402 čl. ZKP izpodbijani sklep preiskovalne sodnice spremeniti tako, da se zahteva okrožnega državnega tožilca za uvedbo preiskave zavrne.

PRAVNI POUK:

Proti sklepu pritožba ni dovoljena.

OKROŽNO SODIŠČE V KOPRU
V Kopru, dne 10.07.1998

Strokovni sodelavec
Dejan MAUSER

Predsednik senata:
Bogomir Horvat